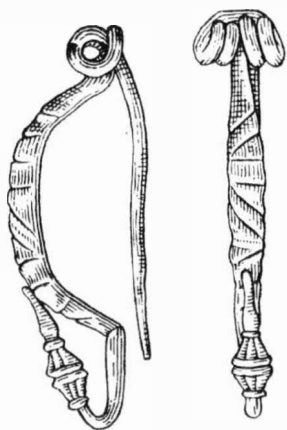


ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1972



BRNO 1973

weiter fort. Es blieb daher die Frage des Durchganges der Palisadenfortifikation weiterhin offen und gleichzeitig entstand ein neues Problem, wie die Verdoppelung der sich trichterförmig in das Siedlungsplateau öffnenden Palisade zu Interpretieren.

Sonde 24 brachte gleichfalls ein weiteres Problem, und zwar den Pfahlbau, welcher vermutlich auch teilweise die Palisadengräbchen überdeckte. Ihr gegenseitiges Verhältnis und die Interpretation des Objektes werden Gegenstand der weiteren Grabung sein. Im westlichen Teil derselben Sonde war der ganze Siedlungshorizont mit einer Schicht von flachen Steinen bedeckt (die sog. obere), welche wir bereits in Sonde 9/69, 15/70 und 17/A/71 festgestellt hatten. Leider konnten wir auch diesmal keinen festen Punkt gewinnen, welcher zur Lösung ihrer Funktion beitragen hätte können.

Sonde 22, welche in der südöstlichen Ecke des Plateaus angelegt war, bewies wiederum eine verhältnismässig sporadische Besiedlung dieses Teiles der Niederlassung. Gleichfalls bestätigte sie auch die Tatsache, dass hier Objekte eher aus den jüngeren Phasen der KK überwiegen.

Sonde 21 bestätigte, dass die starke Konzentration an Siedlungsobjekten, welche im zentralen Teil des Plateaus erfasst wurde, auch weiter in nordöstlicher Richtung bis in die unmittelbare Nähe der Fortifikation fortschreitet. Eine ähnliche Situation zeigt auch Sonde 23, welche längs der Ostkante der Siedlung zur Nordecke vorgeschoben ist. In ihr waren allerdings verhältnismässig grosse Flächen ohne Objekte. Es besteht die Frage, ob es sich um Stellen, wo Hütten standen, oder um heute ausgefüllte Terraindepressionen handelt (Gefälle, welche das Wasser ableiteten), die für eine Besiedlung ungeeignet waren. Ausser den bereits angeführten Objekten gewährte eine Reihe von Gruben auch Sonde 24, von denen am wichtigsten Objekt 24 ist, welches deutlich die Berührungsstelle der beiden Palisadengräbchen störte und daher jünger ist.

Auf der ausgegrabenen Fläche untersuchten wir insgesamt 38 Siedlungsobjekte. Den überwiegenden Teil von diesen können wir als Lehmgruben interpretieren (Bau- oder Töpfergruben), welche nach dem Ende ihrer Funktion als Abfallgruben dienten. Die übrigen können als Getreidegruben (5), Keller (7), als sog. kenotaphisches Grab (1) und der Teil einer seicht eingetieften Hütte (1) betrachtet werden. Interessant ist der Fund des Restes eines kuppelförmigen Herdes mit Öffnungen im Boden und mit einer stufenartig eingetieften Vorherdgrube.

Die Hauptmasse des Fundfandes bildet Keramik und Belege der Produktion der ungespaltenen Industrie. Obwohl bisher das keramische Material von der Grabung im Laboratorium noch nicht bearbeitet wurde, können wir doch heute schon eine Reihe von schwerwiegenden Erkenntnissen sagen. In erster Linie ist dies die Feststellung einer Tasse vom Typus Retz-Křepice, welche gemeinsam mit einem Abschläger am Gipfel der Steinkuppel in Objekt 20 stand. Ferner ist es eine Reihe von Objekten (z. B. 17/72, 27/72), in welchen man Keramik von einem archaischen Typus fand, Merkmale der TBK (Kragenflaschen) und des späten Lengyels (Topfdeckel, Amphoren) tragend, welche den ältesten, vermutlich noch Vorboleráz Horizont vorstellen. Von weiteren Funden verdienen Tonfiguren — das Idol einer Frau, eines Fisches, einer Bache und einer Hündin, eine Tongussform (?), eine schöne Kollektion der Spalt- und Knochenindustrie, verkohltes Getreide und vor allem ein Depot von Kupfergegenständen aus Objekt 16/72 Aufmerksamkeit. Deponiert war es in einer Tasse mit abgeschlagenem beschädigtem Henkel und enthielt eine Brillenspanne von Jordanów Typus, drei Buckelscheiben vom Typus Stollhoft, aber ohne Punzierung und zwei Rosettenohrringe von bisher unbekannter Form. zu welchen wir analogische Stücke aus Zalavár (Kalicz 1969) und aus Wien—Leopoldau (dank der Information von E. Ruttkay) kennen. Das Depot können wir vermutlich in den Beginn der I. — Boleráz Stufe der KK datieren.

Literatur:

Kalicz, N. 1969: A rézkori balatoni csoport Veszprém megyében. A Veszprém megyei múzeumok közleményei 8, s. 83—90.

HROB SE ŠNŮROVOU KERAMIKOU Z KYJOVA-NĚTČIC (okr. Hodonín)

JAROMÍR ONDRÁČEK, AŮ ČSAV Brno
(Tab. 8)

Při terénních úpravách, souvisejících s bytovou výstavbou mezi Kyjovem a Nětčicemi zachránil v lednu 1972 L. Kalus střepy z několika nádob a zlomky lidských kostí. Bližší nálezové okolnosti se nepodařilo zjistit. Jde však nepochybně o kostrový hrob, patřící do okruhu kultury se šňurovou keramikou. V keramické laboratoři AŮ ČSAV v Brně byly ze střepů rekonstruovány 4 nádoby.

1. Značně doplněný tmavohnědý džbán s nálevkovitě rozevřeným vysokým hrdlem, překlenutý páskovým uchem. Na tupém lomu, umístěném na největší výdutí se zachoval po boku jeden málo výrazný pupík. V — 18,5 cm.
2. Podobný světle hnědý džbán. Proti uchu nad zaobleným lomem jsou ve stěně nádoby 2 otvory, z nichž jeden je téměř kruhový (Ø 0,9 cm) a působí dojmem záměrného vykroužení. Tuto možnost lze připustit i u druhého, poněkud většího otvoru, ve kterém jsou však stopy recentního porušení. V — 18,0 cm.
3. Kónická, černošedá nádoba s poněkud rozšířeným a šikmo seříznutým okrajem, svažujícím se na vnější stranu. Z okraje vybíhá páskové ucho. V — 10,2 cm.
4. Značně doplněný, černoohnědý, baňatý hrníček s téměř válcovitým nízkým hrdélkem. Nádobka měla zřejmě ucho, jež se nezachovalo. V — 6,4 cm.

Z nálezů si zaslouží pozornosti oba džbány tzv. „letonického typu“, které jsou charakteristickým projevem mladší fáze moravské šňůrové keramiky¹ a vykazují zřetelné kontakty s kulturami Karpatské kotliny (vučedolská, nagyrévska).² Zajímavé jsou otvory ve stěně jednoho ze džbánů, které zatím nebyly na moravské šňůrové keramice zaznamenány. Jsou však doložené na nádobách velmi staré protoúnětické keramiky z jihovýchodní Moravy (Dubňany, Svatobořice)³, jakož i na proto-nagyrévsckém pohřebišti v Alsónémedi⁴ a v hrobech malopolské měřanovické kultury⁵. Kónická nádoba s uchem patří rovněž k charakteristickým formám mladé šňůrové keramiky. Ze souboru se poněkud vymyká poškozený baňatý hrníček, který jak formou, tak i zpracováním povrchu připomíná keramiku kultury zvoncovitých pohárů. Vzhledem k nejasným nálezovým okolnostem však nelze činit z tohoto případu žádné závěry o vztahu obou kultur.

P o z n á m k y :

¹ F. Kalousek, K otázce původu kultury se šňůrovou keramikou. Zvl. otisk Ročenky 1947 Ped. fak. MU v Brně, 14.

² J. Ondráček, Jihovýchodní prvky v moravské šňůrové keramice. AR XVII 1965—6, 774.

³ J. Ondráček, Moravská protoúnětická kultura. SIA XV 1967, 414.

⁴ N. Kalicz, Die frühbronzezeitlichen Brandbestattungen in der Umgebung der Gemeinde Alsónémedi, AAHung IX 1958, 201.

⁵ J. Machnik, Stosunki kulturowe na przelomie neolitu i epoki brązu w Malopolsce. Materiały do prahistorii ziem Polskich III. Warszawa 1967, 52.

Grab mit Schnurkeramik aus Kyjov-Nětčice (Bez. Hodonin). Beim Bau von Wohnungseinheiten in Kyjov-Nětčice hat man ein Skelettgrab gestört, aus dem L. Kalus 4 Gefäße barg. Wichtig sind besonders zwei Krüge vom sog. „Letonicer Typus“, auf einem von diesen sind in der Wand zwei, offensichtlich absichtlich angebrachte Öffnungen, wie sie auf der protoúněticer Keramik in Südostmähren, auf dem protonagyrever Gräberfeld in Alsónémedi oder auf der Keramik aus kleinpolnischen Mierzanowicer Gräbern vorkommen. Den Fund kann man in die junge Entwicklungsphase der mährischen Schnurkeramik datieren, welche markante Kontakte mit den Kulturen des Karpatenbeckens aufweist.

HROB A JÁMA ÚNĚTICKÉ KULTURY V ÚJEZDĚ U BRNA

(okr. Brno-venkov)

ČENĚK STAŇA, AŮ ČSAV Brno

(Tab. 9)

Začátkem listopadu 1972 kopali občané Újezda u Brna strouhu pro odvod dešťové vody z Lidické ulice na jihozápadním okraji obce do říčky Cezavy. Asi 118 m jižně od silnice k Žatčanům se objevily v hloubce necelých 50 cm pod povrchem lidské kosti. Záchranný výzkum provedli pracovníci Archeologického ústavu ČSAV. Asi 30 cm mocná ornice překrývala spraš, jež byla na více místech průkopu porušena jámami po stromech a norami. Ve spraši porušené norami se špatně rýsovala zhruba obdélníková hrobová jáma o rozměrech ca 150 × 65—75 cm, dosahující hloubky 55 cm pod povrchem. Na jejím dně ležela ve skrčené poloze na pravém boku útlá dospělá kostra, orientovaná ve směru jihozápad—severovýchod. Paže měla v loktech v pravém úhlu ohnuty, předloktí položená kolmo k páteři, nohy pokrčeny tak, že špičky chodidel zaujímaly místo, kde by ležela kolena natažených nohou. V úhlu pravé ruky, podél ramenní kosti, se zachovaly drobné zbytky miniaturní dětské kostřičky, a to části lebeční klenby rozmáčknuté od vřetenní kosti při lokti k pravé lopatce a několik žebírek a jeden obratel při vřetenní kosti. Nad pravou lopatkou stálo drobné, široké, dvojkónické osudíčko, narušené při výkopu strouhy (v. 3,9 cm, největší průměr nízko položené výdutě 7,0 cm). V noře v jižním rohu hrobové jámy byly nalezeny

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1972

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulik

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Řihovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

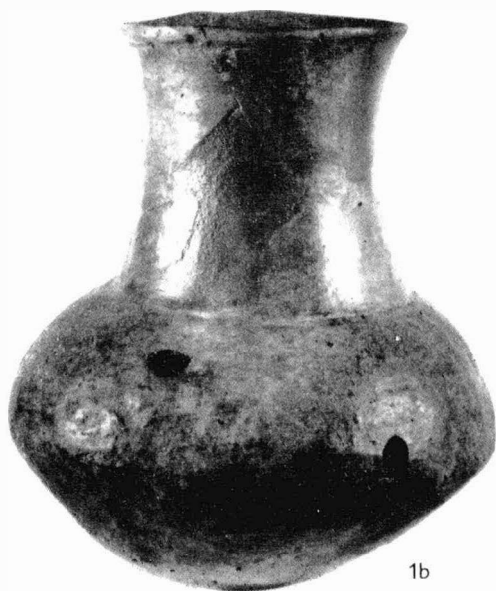
Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, A. Životská

Na titulní obálce: laténská spona z Rajhradu

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Evidenční číslo ÚVTEI—73332

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejně



Tab. 8

Kyjov-Nětčice (okr. Hodonín). Hrob se šnúrovou keramikou. — Grab mit Schnurkeramik